

УКРАЇНА
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСНА РАДА
П'яте демократичне скликання
(Двадцять сьома сесія)

РІШЕННЯ

від 22.12.2008. № 704-27/2008

м. Івано-Франківськ

**Про Програму соціального захисту
працівників, зайнятих на роботах із
шкідливими і важкими умовами праці**

З метою забезпечення реалізації державної політики щодо соціального захисту працівників, зайнятих на роботах із шкідливими і важкими умовами праці на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності та в окремих осіб, відповідно до законів України "Про пенсійне забезпечення", "Про відпустки", Кодексу Законів про працю України та постанов Раді Міністрів Української РСР від 01.12.1990 р. № 357, Кабінету Міністрів України від 11.04.2002 р. № 497, обласна рада

вирішила:

1. Затвердити Програму соціального захисту працівників, зайнятих на роботах із шкідливими і важкими умовами праці (додається).

2. Для концентрації коштів, що надходять за надання лабораторних послуг та консультацій підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності, головному управлінню праці та соціального захисту населення облдержадміністрації (І.Шовковий) відкрити спеціальний розрахунковий рахунок. Здійснення фінансових операцій проводити через головне управління Державного казначейства в області по спеціальному фонду обласного бюджету (код функціональної класифікації 2504004 "Інші надходження").

3. Контроль за виконанням рішення покласти на першого заступника голови обласної ради З.Береговського і постійну комісію обласної ради з питань праці та соціального захисту населення (М.Вишиванюк).

Голова обласної ради

Ігор Олійник

ПАСПОРТ
Програми соціального захисту працівників, зайнятих на роботах
із шкідливими і важкими умовами праці

1. **Ініціатор розроблення Програми** – Головне управління праці та соціального захисту населення облдержадміністрації.

2. **Розробник Програми** – управління праці Головного управління праці та соціального захисту населення облдержадміністрації.

3. **Термін реалізації Програми** – з 2009 року.

4. **Фінансування Програми** – отримані кошти від здійснення госпрозрахункової діяльності зараховуються як спеціальні кошти обласного бюджету.

5. **Очікувані результати виконання Програми.**

Виконання Програми дасть змогу:

1) забезпечити реалізацію державної політики щодо соціального захисту працівників, зайнятих на роботах із шкідливими і важкими умовами праці на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності, в окремих осіб;

2) підвищити ефективність державного контролю:

– за якісним проведенням атестації робочих місць за умовами праці та віднесення їх до категорії із шкідливими і важкими умовами праці;

– за наданням працівникам відповідно до законодавства пільг та компенсацій за роботу в несприятливих умовах праці;

– за правильністю застосування списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, які надають право на пільгове пенсійне забезпечення та додаткові відпустки;

3) забезпечити сталу та якісну роботу Державної експертизи умов праці у підготовці:

– висновків про встановлення та зміну підприємствам диференційованих тарифів соціального страхування залежно від небезпечності, шкідливості, важкості робіт та стану інших факторів умов праці;

– проектів законодавчих актів з питань дострокового виходу на пенсію окремих категорій працівників та надання додаткових відпусток;

– висновків про обґрунтованість пропозицій підприємств щодо змін у списках виробництв, робіт, професій, посад і показників, які надають право на пільгове пенсійне забезпечення та додаткові відпустки;

4) забезпечити участь:

– у наукових дослідженнях щодо перегляду діючих та розробці нових стандартів, критеріїв, показників і нормативів умов праці в області;

– у створенні нормативної, інформаційно-довідкової документації щодо контролю якості проведення атестації робочих місць і вивчення умов праці;

– у формуванні банку даних шкідливих виробничих факторів по галузях народного господарства.

6. Термін проведення звітності.

Інформацію про хід виконання Програми заслуховувати на сесії обласної ради один раз на два роки.

**Замовник програми
управління праці Головного управління
праці та соціального захисту населення
облдержадміністрації**

Ульванська Я.С.

**Керівник програми
заступник голови
облдержадміністрації**

Шкварилюк В.В.

1. Обґрунтування доцільності розроблення Програми

Програма державного соціального захисту працюючих у шкідливих умовах праці на підприємствах усіх форм власності та господарювання області на 2009–2013 роки (далі - Програма) розроблена з метою реалізації законів України “Про пенсійне забезпечення”, “Про відпустки”, “Про оплату праці” та постанов Кабінету Міністрів України від 01.12.1990 р. № 357, від 24.07.1993 р. № 567, від 11.04.2002 р. № 497, від 01.08.1992 р. № 442, від 21.02.2001 р. № 163, а також інших відповідних нормативних актів.

Основою для створення цієї Програми стали факти, які свідчать про незадовільний стан умов праці на підприємствах області.

Несприятливі умови праці є одним із негативних факторів, які спричиняють поглиблення кризових явищ в економіці і, певною мірою, впливають на загострення соціально-політичної напруги в суспільстві. Наявність шкідливих та небезпечних факторів виробництва негативно впливає на стан здоров'я працівників, тривалість життя та на продуктивність праці.

Обстеженнями, що здійснювались на підставі проведених атестацій робочих місць за умовами праці за результатами санітарно-гігієнічних досліджень шкідливих факторів виробничого середовища та трудового процесу на 334 підприємствах (40 відс. серед обстежуваних) в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам, працюють 22,9 тис. працівників або майже кожен четвертий (23,6 відс.). Серед них 4,4 тисячі – жінки (13,5 відс. їх облікової кількості).

Слід зазначити, що кожна друга-третья жінка працює в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам на підприємствах з виробництва шкіри, хімічного виробництва, виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення.

За результатами проведених лабораторних досліджень шкідливих факторів виробничого середовища та трудового процесу, найбільша кількість працюючих (10,8 тис. осіб або 11,2 відс.) знаходиться під впливом дії шуму, що перевищує гранично допустимий рівень. На підприємствах добувної та нафтопереробної промисловості, з виробництва шкіри ця частка працюючих є значно вищою (від 32 до 42 відсотків).

В умовах, де концентрація хімічних речовин в повітрі робочої зони перевищує гранично допустимі, зайнятий кожен десятий працівник. Найбільше з них – на підприємствах з виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення – дві третини працівників, з виробництва шкіри – 39,3 відс., видобування енергетичних матеріалів – кожен третій працівник.

Організація трудового процесу за показниками напруженості та важкості праці не відповідає санітарно-гігієнічним вимогам на кожному четвертому робочому місці.

Відповідно до законодавства працівники, які зайняті на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, користуються державними гарантіями (пільгами та компенсаціями), зокрема, правом на:

- пенсії за віком на пільгових умовах;
- скорочений робочий тиждень;
- щорічні додаткові відпустки;
- доплати і надбавки до тарифних ставок (посадових окладів);
- безкоштовне отримання лікувально-профілактичного харчування, молока або інших рівноцінних харчових продуктів.

Так, кількість працівників, які мають право на пільгове пенсійне забезпечення, становить 10,7 тис. осіб.

Правом на скорочену тривалість робочого тижня користуються 1,3 відс. від зайнятих в основних галузях економіки, на щорічні додаткові відпустки за шкідливі умови праці – 14,5 відс., за особливий характер праці – 10,2 відсотка.

Найчастіше на підприємствах застосовуються доплати за умови праці. Такі доплати отримують 16,0 тисяч працівників або кожен шостий.

Проте, кількість працівників, яким встановлено хоча б один із видів пільг або компенсацій за умови праці, зменшилась з 32 тис. осіб у 2005 році, або 32,6 відс., до 28 тис. осіб, або 28,9 відс. облікової кількості у 2007 році.

Роботодавці, не провівши атестацію робочих місць, фактично позбавляють працівників їх законного права на пільги і компенсації за роботу у важких та шкідливих умовах праці, а нерідко - і пільгових пенсій.

Програмою передбачається здійснення на державному рівні контролю та надання допомоги підприємствам з питань дотримання державних гарантій стосовно визначення і надання пільг та компенсацій працівникам за роботу у шкідливих та важких умовах праці за безпосередньою участю лабораторії експертизи умов праці головного управління праці та соціального захисту населення облдержадміністрації.

Вона є єдиною в західному регіоні лабораторією експертизи умов праці Міністерства праці та соціальної політики України (свідоцтво МОЗ України на право проведення досліджень № 0287 від 11.10.2006 року), яка на державному рівні захищає права працюючих в шкідливих умовах праці на всіх підприємствах незалежно від форм власності та господарювання, а також у фізичних осіб.

Основним завданням Програми є підвищення ефективності роботи органів місцевого самоврядування щодо реалізації державної політики з питань соціального захисту працюючих в шкідливих умовах праці шляхом:

- впровадження комплексу організаційно-технічних, соціальних заходів та заходів, пов'язаних з роботою адміністрацій підприємств, організацій, установ та їх атестаційних комісій, а також стосовно порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці;

- спрямування роботи роботодавців не на збільшення пільг та компенсацій робітникам, які працюють під впливом дії шкідливих виробничих факторів, а на покращення їхніх умов праці шляхом заміни застарілого обладнання та запровадження нових технологій;

- збереження здоров'я працюючих, зменшення профзахворювання та травматизму на виробництві;

- зменшення зайнятості жінок в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам;

- забезпечення, у разі неможливості покращення умов праці на робочому місці, отримання працівниками належних пільг та компенсацій, встановлених за результатами атестації;

- віднесення атестації робочих місць за умовами праці роботодавцями до основних, обов'язкових до виконання питань економічно-господарської діяльності;

- організації методичної та практичної допомоги атестаційним комісіям підприємств у якісному проведенні атестації робочих місць за умовами праці та правильності визначення пільг та компенсацій за її результатами.

2. Основні напрями та заходи виконання Програми

2.1. Організація ефективного контролю та надання послуг у сфері соціального захисту працюючих у шкідливих умовах праці

Лабораторні дослідження шкідливих виробничих факторів на робочих місцях проводяться за характерних (типових) виробничих умов для даної

робочої зони. При цьому, мають бути виключені порушення технологічного процесу з вини робітників, які працюють на цих робочих місцях.

Методичне забезпечення лабораторії здійснює Державна експертиза умов праці України.

2.2. Заходи з реалізації Програми

Протягом зазначеного періоду реалізації Програми для забезпечення досягнення її мети та основних завдань передбачається здійснення таких заходів:

1. Лабораторія експертизи умов праці проводить дослідження стану шкідливих і небезпечних виробничих факторів на робочих місцях підприємств, установ та організацій, а також окремих фізичних осіб, з метою забезпечення соціальної захищеності працюючих, зайнятих на роботах з несприятливими умовами праці, шляхом встановлення їм належних пільг та компенсацій, передбачених законодавством, а також надання рекомендацій щодо покращення умов праці.

Лабораторні дослідження проводяться як у плановому, так і в оперативному порядку.

Результати досліджень використовуються для здійснення державного контролю за:

- якісним проведенням атестації робочих місць за умовами праці та віднесенням їх до категорії робіт із шкідливими і важкими умовами праці;

- наданням працівникам підприємств пільг та компенсацій за роботу в несприятливих умовах праці відповідно до законодавства;

- правильністю застосування списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, які надають право на пільгове пенсійне забезпечення, скорочений робочий тиждень, додаткові відпустки, спецхарчування, підвищені тарифні ставки (оклади).

2. Лабораторія бере участь у:

- підготовці обґрунтувань проектів законодавчих актів з питань дострокового виходу на пенсію окремих категорій працівників та надання додаткових відпусток;

- підготовці висновків та обґрунтувань пропозицій підприємств щодо змін у списках виробництв, робіт, професій, посад і показників, які надають право на пільгове пенсійне забезпечення та додаткові відпустки;

- розгляді спорів між адміністрацією та працівниками підприємств про надання пільгових пенсій і компенсацій;

- вивченні умов праці на діючих підприємствах, які потребують висновків експертизи умов праці;

- наукових дослідженнях щодо перегляду діючих та розробці нових стандартів, критеріїв, показників і нормативів умов праці в області;

- розгляді і підготовці висновків про встановлення та зміну підприємствам диференційованих тарифів внесків на соціальне страхування залежно від небезпечності, шкідливості, важкості робіт та стану інших факторів умов праці;

- створенні нормативної, інформаційно-довідкової документації щодо контролю якості проведення атестації робочих місць і вивчення умов праці.

3. Фінансове забезпечення Програми

Реалізацію заходів Програми планується здійснювати за рахунок коштів, які надходять за надання платних послуг лабораторією експертизи умов праці.

Для концентрації коштів, що надходять за надання лабораторних послуг та консультацій підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності, головне управління праці та соціального захисту населення облдержадміністрації відкриває спеціальний розрахунковий рахунок.

Здійснення фінансових операцій проводиться через головне управління Державного казначейства в області по спеціальному фонду обласного бюджету (код функціональної класифікації 2504004 "Інші надходження").

4. Очікувані результати.

Виконання Програми дасть змогу:

1. Забезпечити реалізацію державної політики щодо соціального захисту працівників, зайнятих на роботах із шкідливими і важкими умовами праці на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності, у окремих осіб.

2. Підвищити ефективність державного контролю за:

– якісним проведенням атестації робочих місць за умовами праці та віднесення їх до категорії із шкідливими і важкими умовами праці;

– наданням працівникам відповідно до законодавства пільг та компенсацій за роботу в несприятливих умовах праці;

– правильністю застосування списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, які надають право на пільгове пенсійне забезпечення та додаткові відпустки.

3. Забезпечити сталу та якісну роботу Державної експертизи умов праці у підготовці:

– висновків про встановлення та зміну підприємствам диференційованих тарифів соціального страхування залежно від небезпечності, шкідливості, важкості робіт та стану інших факторів умов праці;

– проектів законодавчих актів з питань дострокового виходу на пенсію окремих категорій працівників та надання додаткових відпусток;

– висновків та обґрунтувань пропозицій підприємств щодо змін у списках виробництв, робіт, професій, посад і показників, які надають право на пільгове пенсійне забезпечення та додаткові відпустки.

4. Забезпечити участь у:

– наукових дослідженнях щодо перегляду діючих та розробці нових стандартів, критеріїв, показників і нормативів умов праці в області;

– створенні нормативної, інформаційно-довідкової документації щодо контролю якості проведення атестації робочих місць і вивчення умов праці;

– у формуванні банку даних шкідливих виробничих факторів по галузях народного господарства.